

Correctievoorschrift VMBO-GL en TL

2021

tijdvak 3

economie CSE GL en TL

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommiteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommiteerde.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn

gegeven door het College voor Toetsen en Examens.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goed gerekend worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examiner en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*
Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*
Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen scorepunten afgetrokken.

Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één scorepunt afgetrokken tot een maximum van twee scorepunten voor het geheel van de open vragen.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Aart Beij

1 maximumscore 2

voorbeeld van een juiste berekening:

- 2014: $\frac{€ 137,5 \text{ mln}}{€ 550 \text{ mln}} \times 100\% = 25\%$
- 2015: $\frac{€ 156 \text{ mln}}{€ 600 \text{ mln}} \times 100\% = 26\%$ 1
- $\frac{26\% - 25\%}{25\%} \times 100\% = 4\%$ 1

2 maximumscore 1

voorbeelden van een juiste verklaring:

- De omzet van biologische producten is (flink) toegenomen.
- De omzet van biologische supermarkten is meer toegenomen dan bij andere supermarkten.

3 maximumscore 2

voorbeeld van een juiste berekening:

- omzet: $€ 150.000 + € 96.000 = € 246.000$ 1
- nettowinst: $€ 150.000 - € 59.500 = € 90.500$
- nettowinstpercentage: $\frac{€ 90.500}{€ 246.000} \times 100\% = 36,8\%$ 1

4 maximumscore 1

voorbeeld van een juist argument:

Het privévermogen wordt in een bv bij faillissement niet aangesproken.
(Dat is bij een eenmanszaak wel het geval.)

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

5 D

Handelsland.nl

6 D

7 **maximumscore 2**

voorbeelden van een juiste uitleg:

- Exporterende bedrijven kopen grondstoffen en/of onderdelen van toeleverende bedrijven 1
 - Een hogere afzet door exporterende bedrijven zorgt ook voor een hogere afzet van deze toeleverende bedrijven 1
- of
- Als de exporterende bedrijven veel afzetten, levert dat meer werkgelegenheid op 1
 - Mensen zullen het extra inkomen besteden bij andere bedrijven (die niet exporteren) 1

8 **maximumscore 1**

voorbeeld van een juiste berekening:

$$0,7 \times \text{€ } 660 \text{ miljard} = \text{€ } 462 \text{ miljard}$$

9 B

10 **maximumscore 2**

voorbeeld van een juiste verklaring:

- Door loonsverlaging hebben consumenten minder te besteden 1
- Door de dalende bestedingen daalt de productie (dit heeft negatieve gevolgen voor de ontwikkeling van de werkgelegenheid) 1

Thijs gaat voor het goede doel

11 C

12 **maximumscore 2**

voorbeeld van een juiste berekening:

- $20 \times \text{€ } 8 = \text{€ } 160$
 $\frac{\text{€ } 273}{3} = \text{€ } 91$
 $\text{€ } 15 \times \frac{52}{12} = \text{€ } 65$ 1
- $\text{€ } 160 + \text{€ } 91 + \text{€ } 65 = \text{€ } 316$ 1

Vraag	Antwoord	Scores
13	maximumscore 2 voorbeeld van een juiste berekening:	
	• $\frac{€ 1.266}{3} = € 422$	1
	• $\frac{€ 422}{€ 8} = 52,75$ uren per maand	1
14	maximumscore 1 (1) tijd (2) prioriteiten stellen	
	indien twee juist	1
	indien één of geen juist	0

Pindapasta als hulp

- 15 maximumscore 1**
voorbeelden van juiste kenmerken:
- laag inkomen per hoofd van de bevolking
 - hoge werkloosheid
 - snelle bevolkingsgroei
 - hoog percentage analfabetisme bij de bevolking
- Opmerking*
Beide kenmerken moeten juist zijn voor 1 scorepunt.
- 16 maximumscore 1**
voorbeeld van een juist nadeel:
Melkpoeder moet opgelost worden in schoon water. Schoon drinkwater is meestal niet aanwezig, waardoor ziekten kunnen ontstaan.
- 17 maximumscore 2**
voorbeeld van een juiste berekening:
- $3 \text{ zakjes} \times \frac{365}{12} \times 2 = 182,5 \text{ zakjes}$ 1
 - $182,5 \times 17.000.000 \times € 0,30 = € 930.750.000$ 1
- Opmerking*
Een andere manier van afronden of een berekening met 364 dagen ook goed rekenen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

18 maximumscore 1

voorbeelden van een juist voordeel:

- In ontwikkelingslanden zijn de (loon)kosten lager. De productie is daardoor voor UNICEF nog goedkoper.
- Door de nabijheid van het ondervoedingsprobleem kan de fabriek beter / sneller inspelen op de vraag naar pindapasta.

19 maximumscore 1

voorbeelden van een juist voordeel:

- De productie in Malawi levert werkgelegenheid op voor Malawi.
- De productie in Malawi levert inkomsten op voor Malawi.

20 maximumscore 1

voorbeelden van een juist argument:

- Noodhulp gaat meestal sneller door de gespecialiseerde NGO's.
- NGO's kunnen sneller activiteiten opzetten dan een regering.
- NGO's kunnen corruptie in een land omzeilen.
- NGO's hebben minder last van bureaucratie in een land.

Koopkracht?

21 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste berekening:

$$\frac{€ 325.000}{102,3} \times 100 = € 317.693,06$$

22 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste uitleg:

De waardestijging is alleen van belang op het moment dat de woning wordt verkocht (en zij zijn van plan nog minimaal 15 jaar daar te blijven wonen).

23 A

24 maximumscore 2

voorbeelden van juiste oorzaken:

- De vraag naar goederen en diensten overtreft het aanbod.
- Als de kosten stijgen, kunnen deze in de verkoopprijs worden doorberekend.
- Als kostprijsverhogende belastingen stijgen, kunnen deze in de verkoopprijs worden doorberekend.
- De verkoper kan de winstmarges verhogen.
- De gestegen prijzen van geïmporteerde goederen kunnen worden doorberekend in de consumentenprijzen.

per juiste oorzaak

1

Vraag	Antwoord	Scores
25	maximumscore 2 voorbeelden van een juiste berekening:	
	• $2,5\% + 2,5\% + 1,5\% = 6,5\%$	1
	• 6,5% is meer dan 5,3%; de uitspraak van moeder is onjuist	1
	of	
	• $(100 \times 1,025 \times 1,025 \times 1,015) = 106,64$	1
	• 6,64% is meer dan 5,3%; de uitspraak van moeder is onjuist	1

Zeg het met bloemen!

26 C

27 maximumscore 1

- (1) toegevoegde waarde
(2) betere dienstverlening

indien twee juist

1

indien één of geen juist

0

28 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste berekening:
 $\text{€ } 750.000.000 \times 0,18 = \text{€ } 135.000.000$

29 maximumscore 1

voorbeelden van een juiste reden:

- Arbeidskrachten zijn goedkoper.
- De landbouwgrond is goedkoper.
- Het klimaat is geschikter voor de kweek van rozen.
- In Kenia zijn minder milieumaatregelen.

30 maximumscore 2

voorbeeld van een juiste berekening:

- verkoopprijs exclusief btw: $\frac{\text{€ } 36,30}{121} \times 100 = \text{€ } 30$

winst per boekje: $\text{€ } 30 - \text{€ } 15 = \text{€ } 15$

1

- brutowinstmarge: $\frac{\text{€ } 15}{\text{€ } 30} \times 100\% = 50\%$

1

Dalende melkrijzen

31 maximumscore 2

- (1) onafhankelijk
- (2) kwaliteit
- (3) verbetert

indien drie juist	2
indien twee juist	1
indien één of geen juist	0

32 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste berekening:

$$\frac{\text{€ } 5,4 \text{ mld}}{\text{€ } 312,7 \text{ mld}} \times 100\% = 1,7\%$$

33 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste reden:

De boeren verwachtten dat de melkprijs zou stijgen (vanwege de gestegen vraag naar melk).

34 B

35 maximumscore 2

- (1) toegenomen
- (2) hoger dan

indien twee juist	2
indien één juist	1
indien geen juist	0

36 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste reden:

- De melkveehouders kunnen dan nog wel een deel van de kosten goedmaken.
- De melkveehouders zullen anders nog grotere verliezen lijden.

Wat te doen (met veel geld)?

37 A

38 **maximumscore 1**

voorbeeld van een juiste berekening:

$$\frac{€ 200.000}{71} \times 29 = € 81.690,14$$

39 **maximumscore 1**

voorbeeld van een juiste reden:

De bank heeft langer de beschikking over het spaargeld. (Dat levert de bank meer inkomsten op.)

40 **maximumscore 1**

voorbeelden van een juiste berekening:

$$€ 200.000 \times 1,0095^3 = € 205.754,32$$

of

$$€ 200.000 + (3 \times 0,0095 \times € 200.000) = € 205.700$$

41 **maximumscore 2**

(1) ondernemerschap

(2) dividend

(3) eigendomsbewijs

indien drie juist

2

indien twee juist

1

indien één of geen juist

0

42 **maximumscore 1**

voorbeelden van een juist antwoord:

- Aandelen kunnen dalen in waarde, waardoor bij verkoop het rendement negatief kan zijn.
- De dividenduitkeringen kunnen in de toekomst wellicht lager worden of geheel stoppen.
- Het bedrijf waarvan je aandelen hebt gekocht kan failliet gaan, waardoor de aandelen waardeloos worden.

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per examinator in de applicatie Wolf.
Accordeer deze gegevens voor Cito uiterlijk op 12 juli.